

VARPAI

1943 METAI

Redakcinė komisija:

**P. Bugailiškis, F. Kleša, K. Jankauskas, B. Marci-
lionis, L. Ratinas.**

Redaktorius:

K. Jankauskas.

Redakcijos bendradarbis korektorius:

Pr. Markelis.

Viršelių piešė:

dail. **T. Petraitis.**

Leidėjas:

Šiaulių Apygardos Lietuvos Meno ir Mokslo Centras.

Algirdas Greimas

BINKIS — VĖLIAUNINKAS

O man, kur pažiūriu — visur
pavasariai,
Kiekvienoje kišenėje pavasarių
šimtas

Ir iš tikrųjų reta rasti žmogų, taip labai išmylejusį pavasarį, kaip Kazys Binkis. Ši pavasarėta, audringa, vėjus pamilusi siela, sakytum, ikūnija savyje jaunąją mūsų poeziją, visą gaivališką atgimusių Lietuvos jaunatvę.

Nesaugojo, netaupė Binkis tos savo jaunatvės, tų kišenėse pūpsančių pavasariškų šimtinių, o švaistėsi jomis ir visas puses, išvilkęs iš skrandos, „leido savo sielą ant vėjo“, i visus keturius vėjus.

Nesaugojo savo žodžių išrinktiesiems. nedangstė savo minčių nuo „kvailios minios“, nes jo sieloje buvo didelis tikėjimas ir dar didesnė meilė: meilė savo tautai ir tikėjimas jaunystėje. Šios vaižgantiškos sielos mums nesuprasti be jo didelio ir gyvo tikėjimo — tikėjimo jaunystėje, jaunimo idealistinė ir pasiaukoti mokančia jėga.

Išgirskit Binkį, šaukiantį „Jaunieji! Į gatvę! Į laisvę alėjų!“, pamatykit jo per greit sumiesčionėjusio gyvenimo taisyti atėjusį sodžiaus atžalyną, prisiminkit tuos Kauno vaikus, iš karto prisidėjusius prie sukilimo, kad atitaisytų amžiais daromas skriaudas, pavartykite laikraščių komplektus ir perskaitykit pirmą pasitaikiusią binkišką antraštę: „Kultūros fronte priešas traukiasi. — Išglebimo, biurokratinio sustingimo ir senatviškos apatijos pozicijos

braška“ — visur ta pati entuziastiška, kitaip sakant, binkiška nuotaika, tas pats geras tikėjimas jaunystėje.

Žmogų, apdovanotą tokiu temperamentu, tur būt, pats Dievas siuntė i mūsų jauną, laisvės apstulbintą tėvynę. Ir pačiais pirmaisiais metais jis iškyla, kaip centrinė ir centralizuojanti figūra, kaip jaunųjų kultūrinio fronto vadas. Spontaniškai jis — Keturių Vėjų dvasios tėvas, jis — paldieninkų maestro, vardas, kurį jaunieji, dabar jau žilstą poetai, šventai jam išsaugos. Bet Binkis čia nesustoja. Ne literatūrinę mokyklą sukurti jam rūpi, ne eksperimentus poezijoje daryti, jis kovoja už tautinę kultūrą ir už kultūringą tautą. Ne atsitiktinai Binkis, o ne kuris kitas, supina literatūriškos poezijos Vainikus, ne atsitiktinai matome jį dažnai prie vieno staliuko su Kossu-Aleksandravičium ir Miškinu, kuriems jis ir vėl — vadas ir mokytojas. Binkis ėjo savo tiesiu keliu, kurį jam rodė jo žmogaus — lietuvių likimo supratimas.

„Šių dienų poeto kelias tiesus ir aiškus“, — sako pats Binkis. — „Ne saloninė gražbylostė jam rūpi, ne poniutės eilinio romano išgyvenimai, ne „sielos begaliniai kentėjimai dėl nenusisekusio bučnio“, bet didžioji per visus amžius švietusi poetui lietuviui idėja, aiškių tautos išlikimo idėja“. Binkis jaučia likimo kumštį, kuriuo šisai grūmoja jo tautai, karalių tautai, kaip jis mėgdavo sakyti Nes kaip gi kitaip vadinti tautą, kuri davė neišmatuojamiems plotams tiek kunigaikščių, kuricij kas trečias žmogus — jau

kunigaikštis. Ir šią karalių tautą, tiek amžių išvergavusią, vėliai prikelti, išsaugoti ir paruošti naujam, dvasiniam karaliavimui — štai ta didžioji Binkio idėja. Šia prasme Binkis — integralus tautininkas, o jo valančiškai — vaižgantiška pasaulėžiūra, kviečianti įjungti Binkį i šią tautinio atgimimo kovotojų grandinę, yra vienintelis galimas išeities taškas jo visapusiškai veiklai išaiškinti.

Tik šitoks jo pragmatiškai — tautiškas ideologijos supratimas leidžia mums ir „100 pavasarių“ audringame poete, ir alijošišku dainuškų meistre, ir Papilio pievinės steigėjuje atrasti vieną ir tą patį Binkį — lietuviškos kultūros kėlėją ir kūrėją.

Atūžė ir praužė Keturi Vėjai, o vis dėlto po jų ir šviesiau ir švariau pasidarė lietuviškoj padangėj; pareikalavo, mat, Binkis: „pasislinkit i pakraščius

debesys,
kad matyčiau sugrižtantį saulę, —

ir debesys paklausė. Vėjai nutilo. Liko saulė ir Binkis. O tie, kurie ėjo po Binkio, jau matė grįžtantį saulę.

Binkis virsta Alijošiumi ir rašo kaimui dainuškas. Kaimas skaito ir plėšosi dėl laikraščių, o mūsų profesoriai linguoja galvas ir nuoširdžiai gailisi žūstančio talento. Ir tik po kelių metų, kai tas pats kaimas pradės jau skaityti ir Sruogą, ir Kossu, ir Miškinį, ateis metas revanšui, ir Binkis galės pasakyti: „Visko galima išmokyti lietuvišką sodžių, net ir gerus eilėraščius skaityti“.

Dar kartą nukrypsta Binkis nuo „grynojo meno“. Vaikus žais didvyriški kiškiai, o ypač jų vadas — Žvairiukas, — tas, mieste apsišvietęs, sugrįžta i mišką ir suburia visus žvėris i kovą prieš savo engėjus. Jaunimas neatsižūri Atžalyno — ten triumfuoja tiesa, per anksti suponėjusią, darbą niekinančią inteligentiją

pakeisti kyla žmogų ir darbą mylinti jaunoji karta. Iš Valančiaus ir Smetonos biografijų žvelgia i mus paprasti, savo paprastume dideli žmonės, išėję iš tautos gelmių ir su ja sutapę. Tegu tai ir didaktika, bet patraukli, grakšti, gyvenimiška, kaip baisiai mums dar trūksta tokios didaktikos! Ir kiekviename žanre, kurį tik užkliudo Binkis, jaučiasi talentingos rankos prisilietimas, siūlosi pavyzdys, kad štai šitaip, o ne kitaip, ir reikia tokius dalykus pradėti rodyti.

Ne atsitiktinai Binkis surado Valančių, ne dykai metais piršė piršo liaudies universitetus ir šlovino didįjį daną...

Ir kritikanai, kurie puolė Binkio nusileidimą iš poezijos aukštvybių, kurie šypsojosi dėl jo atsisakymo nuo opozicionieriškos pozos, nesuprato jo, neįvertino jo siūlomo kultūrinio ginklo reikšmės kovoje už tautos išlikimą. nenujautė, kad Binkis buvo žmogus, kuris kūrė, o kaip kūrėjas — teigė.

Tai vaižgantiškas pavasariškas besizarstas, tai valančiškas, uolus tautos kultūrintojas, šis karalių tautos sūnus iškyla prieš mus, kaip gyvas tų dvidešimties metų nepriklausomo gyvenimo išikūnijimas.

Č. Kontrimas

DAIL. A. SAMUOLĮ PRISIMINUS

Dail. Anžanas Samuolis - Samulevičius, vienas pirmųjų Kauno Meno Mokyklos laidų absolventų, išėjo gyveniman visiškai atsidavęs kūrybai. Ligi studijų buvo kovotoju dėl savo krašto. Lietuvai susitvarkius ginklą pakeitė teptuku. Nelengvas, bet pilnas entuziazmo, darbas ėjo kuriamoj Meno Mokykloj. rūpestiais J. Vienožinskio, kuris buvo tuo laiku direktorium, buvo gautas sklypas ir greit pastatyta mo-